

ევროკავშირი
საქართველოსთვის
The European Union for Georgia

Empowering Civil Society in Guria, Imereti and Racha-Lechkhumi

როგორ დავარეგისტრიროთ სამოქალაქო საზოგადოების ორგანიზაცია

სასწავლო მოდული

№ 11

2020

პროექტი
„გურიის, იმერეთისა და რაჭა-ლეჩხუმის სამოქალაქო საზოგადოების
ორგანიზაციების საერთო ფორუმი საჯარო მმართველობის რეფორმის
საგზაო რუკის მონიტორინგის მიზნით“

სასწავლო მოდული

მომზადებულია თამარ ფაჩულიას მიერ

დასაბეჭდად მოამზადა: იმერეთის მხარის მეცნიერთა კავშირი „სპექტრი“

ეს პუბლიკაცია შექმნილია ევროკავშირის მხარდაჭერით.
მის შინაარსზე სრულად პასუხისმგებელია კულტურულ-ჰუმანიტარული
ფონდი „სოხუმი“ და შესაძლოა, რომ იგი არ გამოხატავდეს ევროკავშირის
შეხედულებებს.

შინაარსი

შესავალი.....	4
სამოქალაქო საზოგადოების როლი.....	5
რა არის იურიდიული პირი	6
რა რის არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირი	6
რეგისტრაციის წესი, რას ითვალისწინებს კანონმდებლობა	7
ორგანიზაციის რეგისტრაციის პირობები.....	7
ხელმძღვანელობა და წარმომადგენლობა.....	8
ორგანიზაციული სტრუქტურა	8
საქმიანობის სახელმწიფო კონტროლი.....	9
საკუთრებაში არსებული ქონების გასხვისება.....	9
რეორგანიზაცია და ლიკვიდაცია	9

შესავალი

სამოქალაქო საზოგადოებაზე საუბრისას, ალბათ უპირველესად არასამთავრობო ორგანიზაციები გვახსენდება, თუმცა უნდა აღინიშნოს, რომ და რომ ეს ცნება გაცილებით ვრცელია და მასში მოიაზრება ავტონომიური ასოციაციებისა და ჯგუფების ფართო არეალი, რომელსაც აყალიბებენ კერძო მოქალაქეები და რომელიც მთავრობისგან დამოუკიდებელია; სამოქალაქო საზოგადოება მოიცავს ბიზნესებს, კლუბებს, ოჯახებს და ა.შ.

ისტორია

სამოქალაქო საზოგადოების წარმოქმნა განუხრელად უკავშირდება თანამედროვე ცივილიზაციის სრულყოფას. თანამედროვე გაგებით სამოქალაქო საზოგადოება შეუთავსებელია ტოტალიტარიზმსა და ავტორიტარიზმთან, ადამიანის, ხალხებისა და ეროვნული უმცირესობების უფლებების დარღვევასთან, შოვინიზმთან, რასიზმთან, რელიგიურ შეუწყნარებლობასთან და ა.შ.

წევრები: სამოქალაქო საზოგადოების წევრები გამოირჩევიან მაღალი სოციალურ-პოლიტიკური აქტივობით, სახელმწიფოსთან ურთიერთობაში პრიორიტეტს საზოგადოებას ანიჭებენ და ხაზს უსვამენ სახელმწიფოს მიერ საზოგადოებისათვის სამსახურის აუცილებლობას.

სამოქალაქო საზოგადოების როლი

სამოქალაქო საზოგადოება ხელს უწყობს დემოკრატიის განვითარებას. ასეთ საზოგადოებაში ჩაბმული მოქალაქეები ერთიანდებიან ისეთი საკითხების ირგვლივ, რომელიც მნიშვნელოვანია არა მხოლოდ მათთვის, არამედ იმ საზოგადოების განვითარებისათვის, რომლის წევრებიც ისინი არიან. შეგვიძლია ვთქვათ, რომ დემოკრატიის ყველა თვალსაჩინო მაგალითი ამგვარი ასოციაციების დახმარებით განვითარდა.

სამოქალაქო საზოგადოებების ჩამოყალიბება ყველაზე აქტიურად მე-19 საუკუნეში დაიწყო. ამერიკის შეერთებულ შტატებში დემოკრატიის განვითარება ამგვარი ასოციაციების შექმნის პარალელურად მიმდინარეობდა. მოქალაქეები კერძო და საზოგადო პრობლემების გადაჭრის გზად სწორედ ასეთი ორგანიზაციების შექმნას ხელაძენენ, ვინაიდან დემოკრატიულ საზოგადოებაში, მოქალაქეთა მიერ ასოციაციების შექმნა ხელს უწყობს სახელმწიფო პოლიტიკის კეთების პროცესში ჩართული პირებისათვის საერთო სიკეთეებზე ზრუნვის უნარის განვითარებას.

საქართველოში ერთ-ერთ პირველ არასამთავრობო ორგანიზაციად შეგვიძლია წერაკითხვის გამავრცელებელი საზოგადოება მივიჩნიოთ, რომელიც მე-19 საუკუნის საქართველოში, სხვა მრავალ დანიშნულებასთან ერთად, ყველაზე მნიშვნელოვანი პრობლემის - განათლების დაბალი დონის, გადაჭრისათვის შეიქმნა.

ნებისმიერ ქვეყანაში, მოქალაქეთა თავისუფალი ნების საფუძველზე შექმნილი ასოციაციებისათვის დამახასიათებელია:

- წევრობის ნებაყოფლობითობა;
- გაერთიანების თვითწარმოქმნა;
- თვითგანვითარება;
- ავტონომიურობა;
- საკანონმდებლო, ან გაზიარებულ წესთა ერთობლიობით მოქმედება.

სამოქალაქო საზოგადოების ერთ-ერთი მთავარი მახასიათებელია სახელმწიფოს წინააღმდეგ მოთხოვნების წამოყენება და საზოგადოების წინაშე მოხელეთა ანგარიშვალდებულების უზრუნველყოფა. ამ მახასიათებლებით ასოციაციები ზღუდავენ სახელმწიფოს თვითნებობას. მოქალაქეებს საშუალება აქვთ აქტიურად ჩაებან სახელმწიფოს მიერ პოლიტიკის წარმოების პროცესში, რაც ლეგიტიმაციისა და ნდობის ნარისხს ზრდის.

გარდა ხსენებული დანიშნულებისა, სამოქალაქო საზოგადოებამ შეიძლება ხელი შეუწყოს „იდეათა ბაზრის“ არსებობას და საზოგადოების სხვადასხვა წევრებს შორის ინფორმაციის სწრაფ მიმოცვლას. ამგვარი გაერთიანებების შიგნით წევრები ინარჩუნებენ საკუთარ შეხედულებებს და არ ხდება მათი იძულება რომელიმე მოსაზრების მხარდასაჭერად.

რა არის იურიდიული პირი

საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის თანახმად (მუხლი 24)

იურიდიული პირი არის განსაზღვრული მიზნის მისაღწევად შექმნილი, საკუთარი ქონების მქონე, ორგანიზებული წარმონაქმნი, რომელიც თავისი ქონებით დამოუკიდებლად აგებს პასუხს და საკუთარი სახელით იძენს უფლებებსა და მოვალეობებს, დებს გარიგებებს და შეუძლია სასამართლოში გამოვიდეს მოსარჩელედ და მოპასუხედ.

იურიდიული პირი შეიძლება იყოს კორპორაციულად ორგანიზებული, წევრობაზე დაფუძნებული, წევრთა მდგომარეობაზე დამოკიდებული ან მისგან დამოუკიდებელი და მისდევდეს ან არ მისდევდეს მეწარმეობას.

საჯარო სამართლის იურიდიული პირები სამოქალაქო-სამართლებრივ ურთიერთობებში მონაწილეობენ ისევე, როგორც კერძო სამართლის იურიდიული პირები. მათი შექმნის, ორგანიზებისა და საქმიანობის წესი განისაზღვრება კანონით.

სახელმწიფო და მუნიციპალიტეტი სამოქალაქო-სამართლებრივ ურთიერთობებში მონაწილეობენ ისევე, როგორც კერძო სამართლის იურიდიული პირები. სახელმწიფოს ან მუნიციპალიტეტის უფლებამოსილებებს ამ დროს ახორციელებენ მისი ორგანოები (უწყებები, დაწესებულებები და ა. შ.) ისე, რომ ისინი არ არიან იურიდიული პირები.

იურიდიული პირი, რომლის მიზანია სამეწარმეო (კომერციული) საქმიანობა, აგრეთვე მისი ფილიალი უნდა შეიქმნას „[მეწარმეთა შესახებ](#)“ საქართველოს კანონის შესაბამისად.

იურიდიული პირი, რომლის მიზანია არასამეწარმეო საქმიანობა, უნდა დარეგისტრირდეს ამ კოდექსით დადგენილი წესით.

იურიდიული პირის უფლებაუნარიანობა წარმოიშობა მისი რეგისტრაციის მომენტიდან და წყდება მისი ლიკვიდაციის დასრულების ფაქტის რეგისტრაციის მომენტიდან.

რა რის არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირი

არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიულ პირს აქვს სახელწოდება, რომელშიც აღინიშნება არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირისადმი მისი კუთვნილება.

არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირის სახელწოდებაში არ შეიძლება გამოყენებულ იქნეს ისეთი გრაფიკული სიმბოლოები, რომელთაც არ აქვთ ენობრივი ნორმებით დადგენილი ბგერითი ან სიტყვიერი შესატყვისი, ასევე „[მეწარმეთა შესახებ](#)“

საქართველოს კანონითა და „მოქალაქეთა პოლიტიკური გაერთიანებების შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონით გათვალისწინებული იურიდიული პირისა და საჯარო სამართლის იურიდიული პირის სამართლებრივი ფორმებისათვის დამახასიათებელი აღნიშვნები. ამასთანავე, სახელწოდებას არ უნდა ერთოდეს რაიმე ისეთი დამატება, რომელმაც შეიძლება შეცდომაში შეიყვანოს მესამე პირი ან/და გამოიწვიოს შეცდომა ან/და გაუგებრობა სუბიექტის ფორმისა თუ საქმიანობის გამო. არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირის სახელწოდება არ შეიძლება ემთხვეოდეს უკვე რეგისტრირებული არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირის სახელწოდებას. რადგანაც ყოველივე ზემოაღნიშნული დაცულია კანონმდებლობით .

რეგისტრაციის წესი, რას ითვალისწინებს კანონმდებლობა

არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირის, უცხო ქვეყნის არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირის ფილიალის (წარმომადგენლობის) რეგისტრაცია ხორციელდება მეწარმეთა და არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირების რეესტრში.

საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს მმართველობის სფეროში მოქმედი საჯარო სამართლის იურიდიული პირი – საჯარო რეესტრის ეროვნული სააგენტოში

ორგანიზაციის რეგისტრაციის პირობები

ორგანიზაციის რეგისტრაციის მოთხოვნის შემთხვევაში დაინტერესებული პირი მარეგისტრირებელ ორგანოს წარუდგენს დამფუძნებელთა/წევრთა შეთანხმებას და განცხადებას,

სადაც უნდა მიეთითოს:

- სახელწოდება/საფირმო სახელწოდება;
- სამართლებრივი ფორმა;
- იურიდიული მისამართი;
- დამფუძნებლის (დამფუძნებლების) სახელი და გვარი, საცხოვრებელი ადგილის მისამართი და პირადი ნომერი, ხოლო თუ პარტნიორი იურიდიული პირია – მისი საფირმო სახელწოდება, სამართლებრივი ფორმა, იურიდიული მისამართი, რეგისტრაციის თარიღი, საიდენტიფიკაციო ნომერი და მონაცემები მისი წარმომადგენლების შესახებ;
- საქმიანობის მიზანი;

- წევრად მიღების, წევრობიდან გასვლისა და გარიცხვის წესი, თუ იგი წევრობაზე დაფუძნებულია
- რეორგანიზაციის ან ლიკვიდაციის შესახებ გადაწყვეტილების მიმღები ორგანოს (პირის) დასახელება, გადაწყვეტილების მიღების წესი და პროცედურა;
- ხელმძღვანელი ორგანოს (ხელმძღვანელი პირის) შექმნის (არჩევის) წესი და უფლებამოსილების ვადა.
- ელექტრონული ფოსტის მისამართი, იურიდიული მისამართისგან განსხვავებული მისამართი, რომლებზე მიღებული გზავნილიც ჩაბარებულად ჩაითვლება.

ხოლო უკვე რეგისტრირებული ორგანიზაციაში ცვლილების განხორციელების შემთხვევაში -ცვლილების საფუძველია უფლებამოსილი პირის/ორგანოს სათანადო წესით მიღებული და დამოწმებული გადაწყვეტილება ან უფლებამოსილი პირების მიერ საქართველოს კანონმდებლობით განსაზღვრული წესით შედგენილი გარიგება.

ხელმძღვანელობა და წარმომადგენლობა

ხელმძღვანელობითი უფლებამოსილება გულისხმობს უფლებამოსილების ფარგლებში გადაწყვეტილებების მიღებას, ხოლო წარმომადგენლობითი უფლებამოსილება – ორგანიზაციის სახელით გამოსვლას მესამე პირებთან ურთიერთობაში. თუ სარეგისტრაციო დოკუმენტაციით სხვა რამ არ არის გათვალისწინებული, ხელმძღვანელობითი უფლებამოსილება გულისხმობს წარმომადგენლობით უფლებამოსილებასაც. რომელიც რეგისტრირებულ იუნდა იქნას მარეგისტრირებელ ორგანოში.

ხელმძღვანელობისა და წარმომადგენლობითი უფლებამოსილების მქონე პირი (პირები) საქმეს კეთილსინდისიერად უნდა უძღვებოდეს. ამ მოვალეობის შეუსრულებლობის შემთხვევაში იგი არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირის წინაშე პასუხისმგებელია წარმოშობილი ზიანისათვის. ზიანის ანაზღაურების მოთხოვნაზე უარის თქმა ბათილია, თუ ეს აუცილებელია მესამე პირთა მოთხოვნების დასაკმაყოფილებლად.

ორგანიზაციული სტრუქტურა

ორგანიზაციული სტრუქტურა უნდა მოწესრიგდეს მისი წესდებით (დამფუძნებელთა/წევრთა შეთანხმებით), რომელიც საჭიროებს სათანადო წესით დამოწმებას (ხელმოწერა უნდა შესრულდეს სააგენტოს უფლებამოსილი პირის თანდასწრებით ან სხვა შემთხვევაში დამოწმებულ იქნას ნოტარიალური წესით).

არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირი უფლებამოსილია ეწეოდეს დამხმარე ხასიათის სამეწარმეო საქმიანობას, რომლიდან მიღებული მოგებაც უნდა მოხმარდეს არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირის მიზნების რეალიზებას. ასეთი საქმიანობის შედეგად მიღებული მოგების განაწილება არასამეწარმეო (არაკომერციული)

იურიდიული პირის დამფუძნებლებს, წევრებს, შემომწირველებს, აგრეთვე ხელმძღვანელობისა და წარმომადგენლობითი უფლებამოსილების მქონე პირებს შორის დაუშვებელია.

საქმიანობის სახელმწიფო კონტროლი

1. ორგანიზაციის საქმიანობის შეჩერების ან აკრძალვის შესახებ გადაწყვეტილებას იღებს სასამართლო საქართველოს ორგანული კანონით განსაზღვრულ შემთხვევებში და დადგენილი წესით.
2. თუ არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირი არსებითად გადავიდა სამეწარმეო საქმიანობაზე, სასამართლო მარეგისტრირებელი ორგანოს ან/და დაინტერესებული პირის სარჩელის საფუძველზე განიხილავს და წყვეტს არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირის საქმიანობის შეჩერების ან აკრძალვის საკითხს.
3. სასამართლოს მიერ არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირის საქმიანობის აკრძალვის შესახებ გადაწყვეტილების მიღების შემდეგ მარეგისტრირებელმა ორგანომ უნდა გააუქმოს არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირის რეგისტრაცია.

საკუთრებაში არსებული ქონების გასხვისება

ორგანიზაციის საკუთრებაში არსებული ქონების გასხვისება შესაძლებელია, იმ შემთხვევაში თუ გასხვისება ემსახურება საქმიანობას, მის ორგანიზაციულ განვითარებას, ხელს უწყობს მისი მიზნების განხორციელებას ან ემსახურება საქველმოქმედო მიზნებს.

რეორგანიზაცია და ლიკვიდაცია

სამართლებრივი ფორმის შეცვლა დაუშვებელია, გარდა იმ შემთხვევისა, როდესაც სამართლებრივი ფორმის შეცვლით იგი საჯარო სამართლის იურიდიულ პირად გარდაიქმნება., ხოლო რაც შეეხება გაყოფას (დაყოფა, გამოყოფა), შერწყმა (გაერთიანება, მიერთება) და ლიკვიდაცია ხორციელდება კანონმდებლობით დადგენილი წესით.

არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირის ლიკვიდაციისას ქონების გასხვისება შესაძლებელია, თუ:

ა) გასხვისება ხელს უწყობს მის მიერ დასახული მიზნების მიღწევას;

ბ) გასხვისება ემსახურება საქველმოქმედო მიზნებს;

გ) ქონება გადაეცემა სხვა არასამეწარმეო (არაკომერციულ) იურიდიულ პირს.

3. აკრძალულია არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირის ლიკვიდაციის შედეგად დარჩენილი ქონების განაწილება მის დამფუძნებლებს/წევრებს, ხელმძღვანელობითი და წარმომადგენლობითი უფლებამოსილების მქონე პირებს შორის.

4. თუ ორგანიზაციის დამფუძნებლებმა/წევრებმა არ განსაზღვრეს მისი ლიკვიდაციის შედეგად დარჩენილი ქონების მიღებაზე უფლებამოსილი პირი, ამ შემთხვევაში

სასამართლო არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირის ლიკვიდაციის შედეგად დარჩენილ ქონებას გადასცემს ერთ ან რამდენიმე არასამეწარმეო (არაკომერციულ) იურიდიულ პირს, რომლებსაც აქვთ იგივე ან მსგავსი მიზნები, როგორებიც ლიკვიდირებულ არასამეწარმეო (არაკომერციულ) იურიდიულ პირს. თუ ასეთი იურიდიული პირი (პირები) არ არსებობს ან ასეთი იურიდიული პირის (პირების) გამოვლენა შეუძლებელია, შეიძლება მიღებულ იქნეს გადაწყვეტილება ამ ქონების სახელმწიფოსათვის გადაცემის შესახებ. სასამართლომ აღნიშნული ქონება შეიძლება გაანაწილოს ლიკვიდაციის პროცესის დაწყების რეგისტრაციიდან 6 თვის შემდეგ.

5. სისხლის სამართლის საქმეზე კანონიერ ძალაში შესული სასამართლოს გამამტყუნებელი განაჩენის საფუძველზე იურიდიული პირის ლიკვიდაციას ახორციელებს (ახორციელებენ) სასამართლოს მიერ დანიშნული ლიკვიდატორი (ლიკვიდატორები). აკრძალულია არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირის მიმართ სალიკვიდაციო და რეორგანიზაციასთან დაკავშირებული პროცედურების განხორციელება მის მიმართ სისხლის სამართლის საქმის წარმოების დაწყების მომენტიდან სასამართლოს გამამტყუნებელი განაჩენის კანონიერ ძალაში შესვლამდე ან სისხლის სამართლის საქმის წარმოების შეწყვეტამდე.